

NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS

HARJOITUSPAKETTI

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 31. lokakuuta vuonna 2000 päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Sen pääasiallinen tavoite on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa sekä rauhanrakentamisessa.

Poliittisista puheista ja ohjeistuksista huolimatta naiset jäävät yhä päätöksenteon ulkopuolelle. Rauhanneuvotteluja käydään yleensä sotivien osapuolten kesken, ja ne jättävät suuria yhteiskunnallisia ryhmiä ulkopuolelle. Siksi neuvottelut ja koko yhteiskunnan tulevaisuus ovat niiden käsissä, jotka pyrkivät tavoitteisiinsa väkivalloin. Samalla sivuutetaan heidät, jotka uskalsivat vastustaa väkivaltaa ja ottaa vastuun yhteisöistään sodan keskellä. Yleensä tämä tarkoittaa naisia. Tässä viiden oppitunnin mittaisessa syventävässä harjoituspaketissa oppilaat tutustuvat teemaan ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja naisten mahdolliseen vaikuttavuuteen aseellisten konfliktien, rauhanprosessien ja -neuvottelujen ratkaisemisessa.

MISTÄ HARJOITUKSESSA ON KYSE?

- Kesto: Viisi kokonaista (45 minuutin) oppituntia sekä kotitehtävät (suositus). Harjoituksia voi myös tehdä yksittäisillä oppitunneilla.
- Teemat: naiset, rauha, turvallisuus, osallistaminen, rauhanrakennus, sovittelu, syrjintä, naisten oikeudet, ihmisoikeudet, sukupuoliroolit, oikeus
- Tarvittavat välineet: Tietokone ja internet-yhteys videon suoratoistoon ja verkossa tehtävään tutkimustyöhön
- Kohderyhmä: lukiolaiset

HARJOITUKSEN TAVOITTEET

Tässä harjoituksessa oppilaat tutustuvat teemaan ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja naisten mahdolliseen vaikuttavuuteen aseellisten konfliktien, rauhanprosessien ja -neuvottelujen ratkaisemisessa. Oppilaista tulee jonkin sellaisen valtion asiantuntijoita, jossa on vastikään päättynyt konflikti tai on käynnissä rauhanprosessi. Asiantuntemuksensa valossa he saavat arvioida, kuinka osallistavampi prosessi voisi edistää rauhaa kyseisissä maissa.

HARJOITUKSEN KULKU

Johdatus (15 minuuttia) näistä aiheista:

Pyydä oppilaita ajattelemaan ilmaisuja ”aseellinen konflikti”, ”sovittelu”, ”naiset rauhanrakentajina” ja ”rauhanneuvottelut”. Anna kunkin sanan kohdalla 20–30 sekuntia aikaa ja pyydä oppilaita piirtämään ensimmäinen asia, joka heidän mieleensä juolahtaa.

Keskustelunaiheita:

- Mitä yhteistä piirroksilla on?
- Miksi jotkut teemat ja kuvat esiintyvät useammin kuin toiset?
- Mistä useimmat kuvat ovat peräisin, ottaen huomioon ettei suurin osa oppilaita ole todennäköisesti itse kokenut konfliktia tai osallistunut rauhanneuvotteluihin? (Media, elokuvat, televisio, kenties sodassa ollut sukulainen jne. Jos luokassa on pakolaistaustaisia tai konfliktia käyvistä maista muuttaneita oppilaita, voit pyytää heitä (jos tämä koetaan soveliaaksi) vertaamaan omia kokemuksiaan median luomiin kuviin.)
- Mikä on neuvottelun ja rauhanprosessin tarkoitus?
- Miten naiset ovat (tai eivät olet) olennainen osa rauhaa ja rauhanprosesseja?

KESKUSTELU: NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS (30 MINUUTTIA, APUNA MONISTE 1)

Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda voi olla väline siirtyä konfliktista ja väkivallasta rauhaan, suljetusta demokraattiseen päätöksentekoon ja sukupuolten eriarvoisuudesta niiden väliseen oikeudenmukaisuuteen. Naisten edustus, äänivalta ja kyvykkyydet sekä aito sukupuolinäkökulma ovat ratkaisevia paikallisten vuoropuheluiden, parempien päätösten ja tasa-arvoisempien rauhansopimusten kannalta.

Voit antaa oppilaille hieman aikaa etsiä tietoa tai pyytää heitä tutustumaan aiheeseen kotona ja katsoa alla oleva video.

- Kysy oppilailta, mitä he tietävät YK:n turvallisuusneuvostosta (sen valtuudet, velvollisuudet, vastuualueet, jäsenmaat), sen päätöslauselmista (kuinka laajoja ne ovat, mitkä ovat YK:n jäsenmaiden velvoitteet, päätösten laillinen perusta) sekä Naiset, rauha ja turvallisuus -agendasta.
- Voit pyytää oppilaita ajattelemaan naisia, rauhaa ja turvallisuutta erikseen ja pohtimaan, miksi nämä kolme aihetta on kytketty tällä tavalla yhteen.
- Voitte yhdessä hakea internetistä kuvia kaikilla kolmella sanalla (naiset, rauha, turvallisuus) ensin erikseen ja sitten yhtenä hakuterminä, ja käydä keskustelua hakutulosten perusteella.

Opettaja voi katsoa tämän videon etukäteen keskustelun valmistamiseksi.

<https://www.youtube.com/watch?v=paYINMwMXxg>

MAAPROFIILIT JA ESITELMÄT (KAKSI OPPITUNTIA, APUNA MONISTE 2, TYÖ VOIDAAN ALOITTA A KOTITEHTÄVÄNÄ)

Oppilaat tutkivat pienryhmissä jotain opettajan valitsemista valtiota, maakuntaa tai aluetta (esimerkiksi Afganistan, Kolumbia, Liberia, Guatemala, Syyria, Jemen, Etelä-Afrikka, Aceh) ja siihen liittyvää konfliktia ja rauhanprosessia. Tavoitteena on laatia maaprofiili.

Tutkimusta tehdessään oppilaiden tulisi ottaa mukaan tietoa näistä lähteistä:

- Kohdevaltion viralliset verkkosivut
- Valtavirran näkemykset (YK, UN Women, Maailmanpankki, BBC, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ)
- Vaihtoehtoiset näkemykset (erinäiset maakohtaiset blogit)
- Kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden näkemykset (International Civil Society Action Network -järjestön maaprofiilit, Institute for Inclusive Security, Geneva Graduate Institute, -Human Rights Watch -järjestön maaprofiilit ja raportit, International Crisis Group, Association for Women's Rights in Development jne.)
- Suomen ulkoministeriö
- (Voit lisätä muita suomalaisia sivustoja)

Oppilaiden maaprofiilien tulisi sisältää ainakin nämä osuudet:

- Valtion lyhyt historia
- Tiivis analyysi konfliktista (keitä ovat konfliktin osapuolet, mitkä yhteiskunnalliset/poliittiset/taloudelliset olot johtivat sen syttymiseen?)
- Sotivat osapuolet, välittäjäosapuoli, neuvottelupaikka, saatiinko aikaan rauhansopimus? (Onko Suomi osallistunut rauhanprosessiin?)
- Oliko rauhanprosessissa mukana naisia?
- Tapahtumien aikajana
- Lähdeluettelo viitteineen, sekä perustelut lähteiden käytölle

Seuraavalla oppitunnilla jokainen ryhmä esittelee maaprofiilinsa luokan edessä. Puhetaitojen harjoittamiseksi ryhmät voivat keskittyä esitelmässään näihin kysymyksiin:

1. Mitä maasta on tiedettävä konfliktin ymmärtämiseksi?
2. Mikä sana kuvaa konfliktia parhaiten? ”Sota”, ”sisällissota”, ”kapina”, tai jokin muu? Miksi? Kuuntelutaitojen harjoittamiseksi voit antaa muille oppilaille tehtäväksi kerätä muistiinpanoja näistä samoista kysymyksistä.

Pyydä esitelmien jälkeen oppilaita pohtimaan kuvailtuja maita.

Keskustelunaiheita:

- Mitä yhteistä näillä konflikteilla on?
- Miten niiden ratkaisut ovat onnistuneet tai epäonnistuneet?
- Ketkä osallistuivat neuvotteluihin?
- Osallistuiko neuvotteluihin naisia?

- Onko rauha pysynyt? Miksi?
- Mitä olisi voitu tehdä eri tavoin?

Voitte myös esimerkiksi luoda luokalle verkkosivun, jolle lataatte maaprofiilit.

VIDEO: PAREMPI TYÖKALU RAUHAAN (1 OPPITUNTI, APUNA MONISTE 3)

Keskustelu: Miksi naiset ovat tärkeitä rauhanrakentajia (25 minuuttia)

Keskustelunaiheita:

- Miten naisten sulkeminen rauhanprosessien ulkopuolelle estää pysyvän rauhan saavuttamista ja pitkittää konflikteja.
- Miten se vaikuttaa rauhanprosessin oikeutukseen ja kestävyYTEEN?
- Parantaako se osapuolten sitoutumista aikaan saadun rauhansopimuksen toteuttamiseen?
- Onko naisten ponnistelut konfliktin aikana ja rauhan rakentamisessa tunnustettava? Miksi, tai miksi ei?

Keskustelu: Naiset "luonnollisina" rauhanrakentajina (20 minuuttia)

Yksinkertaistettu käsitys sukupuolten rakentumisesta usein esittää miehet luontaisesti aggressiivisina "sotureina" ja naiset rauhanrakentajina. Keskustelkaa tästä luokan kanssa.

Kysymyksiä keskustelun ohjaamiseksi:

- Uskotko, että naiset ovat luontaisesti rauhanrakentajia ja vähemmän väkivaltaisia?
- Keksitkö nykyajasta tai historiasta esimerkkejä, jotka tukisivat käsitystä, että naiset ovat vähemmän todennäköisiä hakemaan aseellista konfliktia kuin miehet?
- Vaihtoehtoisesti, keksitkö nykyajasta tai historiasta esimerkkejä, jotka osoittaisivat naisten ja miesten hakevan yhtä todennäköisesti aseellista konfliktia, tai jotka ovat ristiriidassa "rauhaa rakentavan" naiskuvan kanssa?

Materiaalit:

- Moniste 1: Taustaa Naiset, rauha ja turvallisuus -teemasta ja päätöslauselmasta 1325
- Moniste 2: Ohjeita tutkimuksen tekoon
- Moniste 3: Ohjeita videon katseluun
- Moniste 4: Kirjallisuusluettelo

MONISTE 1

TAUSTAA NAISET, RAUHA JA TURVALLISUUS -TEEMASTA

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi 31. lokakuuta vuonna 2000 päätöslauselman 1325, jonka aihe oli ”Naiset, rauha ja turvallisuus”. Sen pääasiallinen tavoite on vahvistaa naisten roolia ja päätösvaltaa konfliktien ehkäisyssä ja ratkaisemisessa sekä rauhanrakentamisessa. Tavoitteina oli myös tehostaa naisten ja tyttöjen suojelua ja heidän ihmisoikeuksiensa toteutumista sekä ennaltaehkäistä sukupuolittunutta väkivaltaa.

Myös YK:n pääsihteerin vuoden 2012 opas rauhanvälitykseen toteaa osallistamisen olevan tärkeä toimivan sovittelun periaate. Viime vuosina YK:n turvallisuusneuvosto on hyväksynyt seitsemän uutta päätöslauselmaa, jotka yhdessä muodostavat YK:n ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -agendan.

Poliittisista puheista ja ohjeistuksista huolimatta naiset jäävät yhä päätöksenteon ulkopuolelle. Rauhanneuvotteluja käydään yleensä sotivien osapuolten kesken, ja ne jättävät suuria yhteiskunnallisia ryhmiä ulkopuolelle. Siksi neuvottelut ja koko yhteiskunnan tulevaisuus ovat niiden käsissä, jotka pyrkivät tavoitteisiinsa väkivalloin. Samalla sivuutetaan heidät, jotka uskalsivat vastustaa väkivaltaa ja ottaa vastuun yhteisöistään sodan keskellä. Yleensä tämä tarkoittaa naisia rauhanrakentajina.

Lue lisää:

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 (2000) sekä päätöslauselmat 1820 (2008), 188 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013) (suomeksi) <http://www.1325.fi/wordpress/wp-content/uploads/2015/03/NaisetRauhaJaTurvallisuus-paatolauselmat.pdf>

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2242 (englanniksi) http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_res_2242.pdf

MONISTE 2

OHJEITA TUTKIMUKSEN TEKOON

Etsi kotona noin puoli tuntia tietoa verkkosivuilta ja muista lähteistä, ja valitse sellaiset, joihin haluat viitata esitelmässäsi. Alla on lueteltu näkökulmia ja lähteitä, joihin voit tutustua:

- Kohdevaltion viralliset verkkosivut
- Valtavirran näkemykset (YK, Maailmanpankki, BBC, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö ETYJ)
- Vaihtoehtoiset näkemykset (erinäiset maakohtaiset blogit)
- Kansalaisjärjestöjen ja tutkijoiden näkemykset
- International Civil Society Action Network -järjestön maaesittelyt (www.ican-peacework.org/our-resources/)
- Institute for Inclusive Security (www.inclusivesecurity.org/research-and-publications-library/)
- Human Rights Watch -järjestön maaprofiilit ja raportit (www.hrw.org)
- International Crisis Group (www.crisisgroup.org/latest-updates/reports-and-briefings)
- Suomen 1325 verkosto (www.1325.fi)
- Suomen ulkoministeriö (www.formin.fi)
- (Opettaja voi lisätä muita suomalaisia sivustoja)

Maaesittelyyn tulisi sisältää ainakin nämä osuudet:

- Valtion lyhyt historia
- Tiivis analyysi konfliktista (keitä ovat konfliktin osapuolet, mitkä yhteiskunnalliset/poliittiset/taloudelliset olosuhteet johtivat sen syttymiseen?)
- Sotivat osapuolet, välittäjäosapuoli, neuvottelupaikka, saatiinko aikaan rauhansopimus? (Osallistui Suomi rauhanprosessiin?)
- Oliko rauhanprosessissa mukana naisia? Jos oli, keitä nämä naiset olivat? Tiettyä puoluetta edustavia poliitikkoja? Kansalaisyhteiskunnan edustajia? Aktivisteja?
- Tapahtumien aikajana
- Lähdeluettelo viitteineen sekä perustelut lähteiden käytölle.

MONISTE 3

OHJEITA VIDEOON KATSELUUN

1. Mitä animaatio opetti sinulle rauhanneuvotteluista yleensä?
2. Miten nykypäivän sodat eroavat esimerkiksi sadan vuoden takaisista?
3. Miten nämä muutokset vaikuttavat rauhanprosesseihin ja rauhanrakentamiseen?
4. Keitä neuvottelupöydässä tulisi istua, ja miksi?
5. Mikä on YK:n rooli?
6. Mitä tyypillisiä esteitä on naisten osallistumiselle rauhanprosessiin? Miksi?
7. Millainen on hyvä rauhansopimus?
8. Mitä tapoja on olemassa osallistavuuden varmistamiseksi?
9. Miksi hyvä rauhansopimus on ratkaisevan tärkeä pysyvän rauhan kannalta?
10. Mikä animaatiossa yllätti sinut?
11. Mitä muita ajatuksia se herätti?
12. Miten animaatio liittyy luomaasi maaesittelyyn?
13. Miten määrittelisit naisrauhanrakentajan?
14. Keitä luonnehtisit rauhanrakentajiksi esittelemässäsi maassa?
15. Miten osallistavampi rauhanprosessi voisi mielestäsi edistää rauhaa esittelemässäsi maassa? Hahmottele joitain toimenpiteitä, jotka olisivat olleet mahdollisia.

MONISTE 4

Kirjallisuusluettelo

Crisis management initiative. (2017). Noudettu 25.10.2017 osoitteesta <http://cmi.fi/fi> ja <http://cmi.fi/fi/tyomme/alueet-ja-painopisteet/naiset-ja-rauhanvalitys/>

Dharmapuri, S. (2013). Three myths about women in peacekeeping. Noudettu 10.9.2017 osoitteesta <http://buildingpeaceforum.com/2014/03/three-myths-about-women-in-peacekeeping/>

Lyytikäinen, M. (2017). Varjoraportti – YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325. Arvio suomen toisen toimintaohjelman (2012–2016) toimeenpanosta. Helsinki: Finland: Suomen 1325-verkosto.

Naraghi Anderlini, S. (2015). The better peace tool (1st ed.). Washington, DC: International Civil Society Action Network.

O'Neill, J. (2014, March 4). 7 Myths Standing in the way of Women's Inclusion.

Peace is Loud. (2015). Trials of Spring, Lesson plan. Women, War, and Social Change in the Arab Spring. New York: NY: Peace is Loud.

Suomen Ulkoasiainministeriö. (2012). YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 1325 (2000) ”Naiset, rauha ja turvallisuus” Suomen kansallinen toimintaohjelma 2012–2016. Jyväskylä, Finland: Suomen Ulkoasiainministeriö.

United Nations Department of Political Affairs. (2017). Guidance on gender and inclusive mediation strategies. Nairobi: United Nations.

Women's International League for Peace and Freedom. <http://www.peacewomen.org>

YK:n Naiset, rauha ja turvallisuus -agenda. <http://yk.fi/node/493>